

וכיון שכבר למדנו מ"אותו" ש"אותו ואת בנו" אינו נוהג בזכרים ובנקבות אלא באחד מהם, נמצא שכל הלימוד מ"אם על הבנים" הוא רק שאותו "אחד" הוא נקבות ולא זכרים, ולפיכך אין לשאול שהואיל ו"אותו ואת בנו" חמור מ"אם על הבנים" דין הוא שינהג איסורו בזכרים דוקא ולא בנקבות, שהרי אין בזה צד של חומרא. כי אין עדיפות שינהג זכרים יותר מאשר בנקבות —

ואם נפשך לומר, להשיב תשובה על הבנין אב — יש דרשא אחרת ללמוד ממנה ש"אותו ואת בנו" אינו נוהג אלא בנקבות.

שהרי נאמר **"בנו"**, ומשמע שנראה כבן שלו, ללמד שהאיסור לשחוט רק עם מי שבנו כרוך אחריו! שהיא האם, שהולד כרוך אחריה תמיד לילך אחריה, ונראה כבנה.

יצא זכר, האב, שאין בנו כרוך אחריו,

ולכן הוא אינו בכלל "אותו ואת בנו".

והוינן בה: **מה "אם נפשך לומר"**? מה יש להשיב על הלימוד בבנין אב מ"אם על הבנים"?

ומבארין: **וכי תימא** שאין ללמוד מ"אם על הבנים" לפי ש"אותו" האמור ב"אותו ואת בנו" **זכר משמע** (16) — לכן אני מביא דרשא אחרת, מהכתוב בפרשת "אותו ואת בנו". שהרי הוא אומר **"בנו"**, דמשמע מי שבנו כרוך אחריו, יצא זכר, שאין בנו כרוך אחריו! (17)

ומוסיפה הגמרא לבאר **לחנניה**, שסובר עט-א "אותו ואת בנו" נוהג בין בזכרים ובין בנקבות, טעמו משום דכתיב **"אותו"**, דמשמע זכר, וכתיב, מאידך, **"בנו"**, דמשמע מי שבנו כרוך אחריו, והיינו נקבה.

הלכך נוהג בין בזכרים בין בנקבות.

היינו לשיטתם ש"אותו" נצרך לחלק].

17. תוס' הקשו למה הוצרך הכתוב בשילוח הקן לייתור הממעט זכר, והרי אפשר ללמוד קל וחומר מאו"ב שהוא חמור כי חיובו אפילו במזומן ובכל זאת מותר בזכר.

והרד"ל העיר שיש לפרוך מה לאו"ב שאינו נוהג בעופות ולכן אינו נוהג בזכרים משא"כ בשילוח הקן, ותיירץ ע"פ הערת המעדני יו"ט [בהערה 41] שעדיין אפשר ללמוד קל וחומר ממה שאו"ב נוהג בקדשים.

ובתפארת יעקב תמה שהרי או"ב מסברא אינו נוהג בזכר שאין בנו כרוך אחריו, אך שילוח הקן הוא בזמן שהזכר רובץ על הבנים ולכן צריך קרא למעטו, וראה לעיל הערה 31.

או"ב, נמצא שהחיוב על ה"אחד" הנותר מבין ההורים שהוא התייש, והיינו שמחייבים גם על הזכר במקום שאין נקבה. ולא נחלקו אלא במקום שיש נקבה, אם חוששין גם לזכר.

16. ראה בסמוך שחנניה אכן דרש מ"אותו" לרבות זכר, ולכאורה תמוה למה באמת נכתב "אותו" והרי די לכתוב "בנו" למעט זכר משום שאינו כרוך אחריו [ושמא מכאן הוכיחו תוס' שרבנן הוצרכו ל"אותו" כדי לחלק].

ויתכן שכל הלימוד מ"בנו" הוא משום ש"אותו" משמע אחד ולא שנים, אך לולי "אותו" היה משמעו כל בן, [ומה שכתבו תוס' בד"ה ולחנניה שגם "בן" משמעו שכרוך אחריו,

אמר רב הונא בר חייה אמר שמואל: הלכתא כחנניה!

את איסור של "בהמתך לא תרביע כלאים".

ואמר רב יהודה אמר שמואל: זו דברי רבי יהודה בלבד, דאמר אין חוששין לזרע האב בבהמה, אלא הולד מתייחס אך ורק אל האם. ולפיכך הוא אוסר לזווג את הנולדים מן החמור עם הנולדים מן הסוס, כיון שאין שניהם נחשבים לתערובת של סוס וחמור, אלא זה שאמו חמור הוא כולו חמור, וזה שאמו סוס הוא כולו סוס, והרי הם שני מינים שאסור לזווגם זה עם זה (18).

אבל חכמים אומרים: כל מיני פרדות, ואפילו אותן שאין אמותיהן שוים – אחת הן! ומותר לזווגם זה עם זה, אם כל אחד מהם בא משני המינים שמהם בא חברו.

ומדייקת הגמרא מאן "חכמים"?

חנניה הוא, דאמר לגבי "אותו ואת בנו" חוששין לזרע האב, ואם כן בכל פרדה

ואזדא שמואל לטעמיה. שהוא סובר שחוששין בבהמות לזרע האב, כלומר שולד הבהמה מתייחס גם אחר אביו, ולכן הוא פוסק כחנניה שגם אב עם בנו אסור לשחוט ביום אחד.

דתנן [כלאים ח ד]: רבי יהודה אומר: הנולדים מן האם שהיא סוס, הרי אף על פי שאביהן הוא חמור – מותרין לזווג יחד את הנולדים הללו, שהן פרדים, זה בזה! לפי שאין כאן איסור של כלאים בהרבעת פרד עם הפרדה, כיון ששניהם הן מין אחד, שהרי נולדו מאותם המינים.

אבל, פרדים הנולדים מן האם שהיא חמור [ואביהן סוס] עם פרדים הנולדים מן האם שהיא סוס [ואביהן חמור] אסורין לזווגן זה עם זה, לפי שכל אחד הוא מין אחר ויש בהן

לפטור מאיסור ולפטול מקרבן, ולפיכך אף שאין חוששין שלצד שלם, חוששין לזרע האב לגבי עירוב המינים.

וראה תוס' [לעיל נח א ד"ה מכאן ובסנהדרין פ ב ד"ה אלא] שהנידון אם חוששין לזרע האב שייך רק בדבר שכל צד בפני עצמו מותר, וחלוק מדין זה וזה גורם שהוא באופן שצד אחד אסור וצד אחד מותר, וביאר הגר"ח [מאכא"ס ג יא] שהחשש לזרע האב שייך בדין שתלוי בייחוס למין האב והאם שהוא הקובע את שם הבן, אבל ודאי הוא נוצר משניהם ולכל דבר שאין לו דין מצד יחוסו הוא נחשב כלאים, ולכן אסור בקדשים והוצרך הכתוב לרבותו באו"ב שאינו מצד מינו.

18. לכאורה תמוה אם אין חשש לזרע האב למה צריך ריבוי לאסור או"ב בכלאים, ולמה נפטלו כלאים לקרבן, והרי אינם אלא מין אחד של האם. ובתפארת יעקב ביאר שרק לגבי הרבעת שני מינים לא חששו לזרע האב, וכן באופן שצד אחד גורם לפטור את הולד ממתנות ומכיסוי הדם. אך כשהנידון על פרד שיצא משני מינים שדינם שוה חוששין לזרע האב, כי אין צד אחד קובע דינו.

והיינו משום שבכלאיים כל צד אסור בפני עצמו במין אחר, וכן במתנות וכיסוי צד אחד חייב וצד אחד פטור, ובאלו אין חוששים לדין שתלוי בצד האב בלבד. אבל איסור או"ב שייך בכל צד בפני עצמו, ורק עירוב המינים גורם

איבעיא להו: מה שהבאנו כי רבי יהודה אוסר לזווג את הפרדות שנולדו משני מינים, משום שאין חוששין לזרע האב. האם **מופשט מופשטא ליה לרבי יהודה דאין חוששין לזרע האב**, ולכן הוא אוסר.

או דלמא, אין הדבר פשוט אצלו, אלא **ספוקי מספקא ליה** אי חוששין לזרע האב או לא, ומספק הוא אוסר?

מעורב גם חלק ממין האב, והאי שאמו סוס ואביו חמור — **בר סוסיא וחמרא הוא**, וגם האי שאמו חמור ואביו סוס **בר חמרא וסוסיא הוא!** כלומר שניהם יש בהם תערובת דומה של סוס וחמור. הלכך, **כולהו — הדא מינא נינהו!** ומותרים זה עם זה (19).

ומכיון ששמואל נקט את דעתו של חנניה בלשון "חכמים", למדנו מכאן שהוא סובר שהלכה כחנניה, וכפי שפסק בסוגייתנו.

להחמיר ולא להקל ונחשבים כודאי כלאים, מפני זרע האם ואילו על הרבעת הבן עם אמו לוקה משום זרע האב אך אם הרביעו עם פרדה שאמותיהן שוין אין לוקה, [ונידון הגמרא אם פשיטא ליה שאין חוששין בין להקל ובין להחמיר, ומסקי' דספק ולחומרא]. וביאר בערוך **השולחן** [טז כז] שחלק האם גדול מחלק האב, ולכן הרבעתו עם האב אסורה כי האם היא רק מין אחד ובו מעורב מין אחר, אך הרבעתו במי שאמותיהן שוות מותרת כיון ששניהם שוין מצד האם ושיוין שמין אחר מעורב בהן, **ובצפנת פענח** ביאר שצד אביו עושהו למין חדש כלפי אמו שהיא רק מין אחד, אך לא כלפי פרד כמותו.

ויש שכתבו שהרמב"ם סבר שאיסור כלאים בפרד אינו תלוי בחשש לזרע האב, שהרי פסק [שם] שמותר להנהיג עגלה בפרד, ומאידך פסק [שם יא] שאסור להנהיג בשור פסולי המוקדשים כי התורה החשיבתו כשני גופין, ומוכח שלענין איסור להנהיג בכלאים הפרד הוא מין חדש מורכב, ואינו תלוי בשמות יחוסו כשור פסולי המוקדשין, אלא במציאות של שימוש בשני מינים נפרדים, ולכן דחה את סברת סוגיין שתלתה בין כלאים ביחוס האב והוא תלוי אם חוששין לזרע האב לקבוע את שם הולד.

19. הרמב"ם [כלאים ט ו] פסק שאם אמותיהן ממין אחד מותר להרכיבן ואם משני מינים אסור, וכן אסור להרכיב פרד על מין אמו, ותמה **הרא"ש** [בהל' כלאים ה] שסותר דבריו מיניה וביה, שהרי בסוגיין מבואר שחכמים התירו כשאמותיהן משני מינים כיון שאין חוששין לזרע האב, ואילו איסור הרבעת פרד עם אמו הוא רק משום שחוששין לזרע האב, ואיך נקט הרמב"ם שהאיסור שייך בשניהם. **ובכסף משנה** צידד שכוונת הרמב"ם שלוקה מכת מרדות מספק, ופקפק בזה. וראה דרך **אמונה** [מא, וצה"ל נו] שביאר באופן אחר.

ואמנם המאירי בסוגיין כתב שרק אם אמותיהן משני מינים לוקה, אך בן על אמו מספק אינו לוקה, והטור כתב שבשני האופנים אינו לוקה מספק, וראה **לחם משנה** [שחיטה יב ח] שזו גם דעת הרמב"ם, ומה שכתב שאם אמותיהן משני מינים לוקה היינו כשהאבות ממין אחד, ונמצא שאחד כולו סוס והשני רק אביו, ולא התירו משום חשש לזרע האב אלא באופן שגם האבות משני מינים ונמצא שכל פרד בא משני המינים [כביאור תוס' בסמוך] וכן ביאר **הש"ך** [יו"ד רצז ס"ק ט] והגר"א [שם ס"ק יח].

והרדב"ז כתב שאם אמותיהן משני מינים אסור להרכיבן משום שחוששין לזרע האב רק

ומבארנין: **למאי נפקא מינה** אם האיסור הוא ודאי או ספק, והרי בין כך ובין כך הוא אסור?
למישרא פרי עם האם! לזווג פרד — שאמו סוס ואביו חמור — עם מין אמו, דהיינו עם סוס נקבה.

אי אמרת מיפשט פשיטא ליה לרבי יהודה, שאין חוששין לזרע האב, אם כן פרי עם האם שרי כי נמצא שהפרד כולו סוס, כאמו, מותר לזווגו עם סוס.

ומדייקת הגמרא: קתני בדברי רבי יהודה **”מותרים זה עם זה”**, אלמא, **מיפשט פשיטא** ליה שאין חוששין לזרע האב, ולפיכך הוא מתיר לזווג סוס גמור עם פרידה שאמה סוס ואביה חמור, דהיינו פרי עם האם.

ואי אמרת ספקי מספקא ליה, אם כן פרי עם האם אסור! לפי שיש להסתפק שמא חוששין לזרע האב, ונמצא שיתכן כי בפרד מעורב גם חלק אביו שהוא חמור, ואסור לזווגו עם סוס.

ודחינן: **לא!** לעולם רבי יהודה מספק אם חוששין לזרע האב או לא, ומה שהתיר במשנה הוא דוקא באופן **דאבוה דהאי חמור ואבוה דהאי חמור**.

מאי?

ודקאמרת וכי באופן זה **צריכא למימר** שמותרין זה בזה? — יש חידוש בכך, כי **מהו דתימא** לאסור פרדות אלו זו בזו מספק, שכיון שבכל אחד יש בו חלק סוס מצד אמו וחלק חמור מצד אביו [שהרי הדבר ספק שמא חוששין לזרע האב], נמצא דאתי צד דסוס של הפרד ומשתמש בצד החמור של הפרדה, וצד חמור של הפרד משתמש בצד סוס של הפרדה, ויש כאן הרבעת מין בשאינו מינו, ולכן קמשמע לן רבי יהודה שמותר להרביע, לפי שאין בהם שני צדדים לכל אחד, אלא כל הפרדות הללו מין בפני עצמו הן — מין אחד שהוא מעין סוס וחמור⁽²⁰⁾. [על הצד שחוששין לזרע האב.

תא שמע: ממה ששנינו במשנה בכלאים המובאת לעיל: **רבי יהודה אומר: כל הנולדים מן הסוס, אף על פי שאביהן חמור — מותרין זה בזה!**

והוינן בה: **היכי דמי?** באילו פרדות מדובר?

אילימא דאבוה דהאי הוא חמור, וגם אבוה דהאי הוא חמור, יש לתמוה על רבי יהודה תיקשי: וכי **צריכא למימר** שמותרין זה בזה, והלא פשיטא הוא, שהרי שניהם שוים!?

נחשבים כמין אחד. ולכן ביארו שטעם ההיתר הוא משום שאיסור כלאים נאמר רק בעירוב שני מינים, אך לא באופן ששני הפרדים באו מאותם

20. תוס' ד"ה מהו] הקשו אם כן למה חצי עבד וחצי בן חורין אסור בחצי שפחה משום שמשתמש בצד חירות שבה, והרי שניהם

ודחינן: לעולם פשיטא ליה לרבי יהודה שאין חוששין לזרע האב. אך כאן מדובר בפרידה דלא ידעינן מינא דאמה מאי ניהו, אם האמא של הפרדה היא סוס או חמור, ולכן אי אפשר להרביע עליה לא מזה ולא מזה.

ומקשינן: והא רבי יהודה "אלא מינה" קתני! שמרביע עליה פרד מהמין שלה. ואם לא ידוע מה היא אמה של הפרדה, איזה פרד ירביע עליה? שהרי כיון שאין חוששין לזרע האב אסור לזווג פרדות שאמותיהן שונות [כדאמר רבי יהודה לעיל], וכיצד נדע שאמותיהן שוות?

ומתריצין: הכי קאמר רבי יהודה: אין מרביעין עליה לא מין סוס, דהיינו, לא סוס גמור. וגם לא פרד שאמו סוס, ולא מין חמור, לא חמור גמור. ולא פרד שאמו חמור, לפי שאין יודעין במינה של הפרדה. וכוונתו באמרו "אלא מינה" — שאין

ואם אין חוששין לזרע האב ודאי שמותר, שהרי כולם מין סוס הם כמו האם⁽²¹⁾.

תא שמע: לפשוט את הנידון בדעת רבי יהודה:

דתניא: רבי יהודה אומר: פרדה שתבעה להרביע עליה זכר, אין מרביעין עליה לא סוס ולא חמור, אלא מינה, פרד שכמותה.

ואי אמרת שלרבי יהודה מיפשט פשיטא ליה שאין חוששין לזרע האב, אם כן לרבע עליה מינא דאמה [דהיינו "פרי עם האם"], שכאשר האם של הפרידה היא סוס ירביעו עליה סוס, שהרי היא עצמה גם כן סוס גמור היא, ואם האם היא חמור ירביעו עליה חמור!! אלא, ודאי מסופק רבי יהודה שמא חוששין לזרע האב, ולפיכך אסור להרביע עליה ממין האם, שהרי יש בה גם חלק של מין האב.

ורש"י והרשב"א כתבו שבר סוסיא וחמרא מבלבל זרעיה ונעשה מין אחד חדש [כדלעיל סט א] ולכן פרדות מותרים זו בזו, ואילו חצי עבד אסור בשפחה כי יש בה צד איסור. ובעונג יו"ט [לד] כתב שכוונתם לחלק בין דבר המעורב מתחילת ברייתו כפרד שנוצר משני כוחות יחד, לבין דבר שהתערב בו צד נוסף אחר לידתו, כחצי עבד שחלק העבדות עומד בפני עצמו מחלק החירות.

21. הגר"ש קלוגר בספרו עבודת עבודה [על ע"ז ה א] הוכיח שהנידון על זרע האב שייך רק בולד זכר שבא מנקיבה ולא בולד נקיבה שודאי בא מהזכר, ותמה עליו בהר צבי מכאן, שדנו גם על היתר הפרידה אם חוששין לזרע האב.

מינים, ולכן הם נחשבים כמין אחד. והמשנה למלך [כלאים ט יא] כתב שלדבריהם נמצא שמותר להרביע שתי בהמות של פסולי המוקדשין, כי אף שכל אחת מהן נחשבת כלאים, הרי הן אותם כלאים בשני הגופין.

ובכתבי הגר"ז [בכורות טו א] תמה שהרי בפסולי המוקדשין נאמרה גזירת הכתוב שיחשבו כלאים בגוף אחד, ולכן דינם כשני גופין [ולא כפרד שהוא גוף אחד הנוצר משני שמות], ואסורין אפילו בפסולי מוקדשין כמותן. ואמנם תוס' בחגיגה [ב ב ד"ה לישא] כתבו שמותר לרכב על פרידה שהרי מותר להרביע עם פרד, ואילו פסולי המוקדשים אסור לרכב בהם. וראה אבי עזרי על אתר.

מרביעין עליה שום בהמה כלל, עד שיודע לך מאיזה מין היא הפרדה.

ומקשינן איך יתכן שלא ידוע מהו מין האם: וליבדוק בסימניו של הפרדה ועל ידי זה נדע מה היא אמה?

דאמר אביי: עבי קליה, אם קול הפרדה הוא עבה, סימן הוא שהיא בר חמרא, שאמה חמור. צניף קליה, אם קולה צלול, סימן הוא שבר סוסיא היא, שאמה סוס⁽²²⁾.

ואמר רב פפא: רברבן אודניה, אזניה גדולות, וזוטרא גנובתיה, זנבה קצר, סימן הוא שהיא בר חמרא. זוטרא אודניה, אזניה קטנות, ורבה גנובתיה, זנבה ארוך, סימן

שהיא בר סוסיא! ⁽²³⁾

ומתריצין: הכא במאי עסקינן, בפרדה אלמת, שאי אפשר לבדקה בקולה, וגי' דמת שזנבה ואזניה חתוכים, ואי אפשר לבדוק בהם⁽²⁴⁾.

מאי הוי עלה, בנידון הגמרא מהי דעת רבי יהודה, האם פשיטא ליה שאין חוששין לזרע האב או מספקא ליה?

תא שמע: דאמר רב הונא בריה דרב יהושע: הכל מודין בפרי עם האם שאכור!

שמע מינה ספקי מספקא ליה לרבי יהודה אם חוששין לזרע האב או לא.

בזכותיהם וקולן, [וראה תוה"ב ב ד שנקט שיהיו דומין בשלשתן].

אולם הנודע ביהודה [שם] כתב שהסימן הוא רק אם דומה באוזנו וזנבו, או בקולו, כי רב פפא לא חילק בנפרד בין אוזנים גדולות לקטנות, ובין זנב קטן וגדול, ונקטם יחד כי הם סימן אחד, ואם נחתך אחד מהן כבר אינו סימן כי שכיח שיהיה חלוק בסימן אחד מאמו, ואמנם היה אפשר להעמיד באופן שרק סימן אחד חלוק אך כיון שהעמידו באילמת [כי הקול לבדו הוא סימן] העמידו גם בגדמת.

ובהגהת בנו הביא שהקשו ממדרש רבה [וישלח פד] שנקט רק סימן אזניו, ומשמע שכל אחד סימן בפני עצמו, ותירץ שנקט את הסימן הנראה ביותר לעין אך ודאי צריך צירוף סימן הזנב או הקול, ובחתם סופר [אה"ע נט] כתב שהירושלמי חולק על אביי וסבר שהקול הוא מחלק שותפותו של הקב"ה בולד ואינו תלוי באם, וסימן הזנב לא נזכר כי מדובר במקום שחוששין שגזוזו שערות הזנב שידמה לחמור, ולכן אמרו לבדוק בגודל האזנים.

22. הראש יוסף הקשה מנין שסימנים אלו ניתנו לדעת מי האם [כפירש"י] ונצרכו לאסור משום שאין חוששין לזרע האב, והרי גם סימן באב נצרך אף אם אביי סובר שחוששין לזרע האב, לאופן שהתברר שאביו סוס ובהכרח שאמו חמורה ונמצא שהוא מותר בפרד שאביו חמור ואמו סוסה, כי אילו לא יודע ממי הוא יאסר שמא אמו סוסה וכולו סוס אסור בפרד.

23. הנודע ביהודה [תנינא אה"ע נח] שרב פפא לא הזכיר את סימן הקול כי כבר הזכירו אביי, ואביי לא הזכיר את סימני האוזנים והזנב, כי סימנים אלו מועילים רק כששניהם יחד, ואילו קול מועיל שם בפני עצמו, וראה הערה הבאה.

24. מתירוף הגמרא משמע שדי בסימן אחד, ורק משום שהיא גדמת ואילמת אי אפשר להבחין במינה. ומלשון הרמב"ם [שם] משמע שצריך לבדוק בכל ג' סימנים, וכן ביארוהו הרדב"ז וכן כתב המאירי. והרשב"א כתב בסמוך לגבי הנהגה בפרדות "שהיו דומין באוזניהם או

ומסקינן: שמע מינה! (25)

אמר ליה רבי אדא לשמעיה משמשו: אי מעיילת לי בודנייתא בריכפך, אם תרצה לרתום פרדות לעגלה שאני נוסע בה, עיין להנך פרידות דרמיין להרדי! בדוק אותם על ידי הסימנים דלעיל(26). כדי שתדע שהן דומות, שנולדו לאם מאתו מין כדי לא לעבור על "לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו". [שאיסור זה כולל גם את איסור הנהיגה על ידי שני מיני בהמה](27), ועייל לי אותם, לרותמם לעגלה.

אלמא, קסבר רבי אבא: אין חוששין לזרע האב, ולכן היו צריכים הפרדות להיות בני האם מאותו המין. שאם לא כן, הרי הן שני מינים ואסור לנהוג בהם יחד. אבל אילו היה רבי אבא סובר שחוששין לזרע האב לא היה צריך לבדוק את הפרדות. לפי שגם אם אמותיהן שונות הרי כל הפרדות מין אחד הן, שכולן יש בהן תערובת סוס וחמור [כדעת חכמים דרבי יהודה לעיל].

ומתוך זה שסמך רבי אבא על הסימנים של עט-ב

אותו ואת בנו, או כיון שהוצרך קרא באו"ב ["בנו" מי בשנו כרוך] ללמד שאין חוששין לזרע האב, בהכרח שבשאר דינים חוששין לזרע האב. [וחנניה סבר שכיון דגלי רחמנא באותו ואת בנו שחוששין לזרע האב — אותו משמע זכר — נלמד ממנו לכל הדינים שחוששין לזרע האב בודאי בין להקל ובין להחמיר] ולפיכך נקט שפסק הרי"ף שאין חוששין לזרע האב הוא רק לגבי אותו ואת בנו ואין להקשות עליו ממסקנת הגמרא העוסקת בשאר הדינים.

26. רש"י [ד"ה דדמיין] פירש באזניים ובזנב, וביאר הנודע ביהודה [אה"ע טו] שכך משמעות לשונו של רבי אבא "עיין" דהיינו דבר הנראה לעין ולא בחוש השמיעה, ורב אבא לא הצריך אלא סימן אחד, ולכן לא הצריך שיבדוק בקול, אך שני אלו הם סימן רק כשמופיעים יחד. וראה בסמוך. והחתם סופר ביאר שהוצרך לשני סימנים אלו שמא יתנגד סימן הקול, ויוכל לסמוך על שני סימנים נגדו ואם הם יתנגדו זה לזה יכריע סימן הקול.

27. בגנת ורדים [כלל נט] העיר הרי לדעת הרמב"ם איסור משיכה בשני מינים טמאים הוא

25. הרי"ף כתב שאין הלכה כחנניה, ואף אם ידוע בודאי שהשני הוא אביו מותר לשחטו. ובעל המאור הבין שכוונתו לפסוק שאין חוששין לזרע האב בין לקולא ובין לחומרא, ולכן התיר לשחוט שניהם אפילו במקום שידוע שהם אב ובנו, ותמה שהרי מסקנת הגמרא שרבי יהודה מסופק בדין זה, וכיון שאמרו בכתובות [קיא ב] שהלכה כרבי יהודה בפרדות, נמצא שחוששין לחומרא מספק, כגון לאסור להרביעו עם אמו, ובודאי אסור לשחטו עם מי שידוע שהוא אביו. ונקט שרבנן החולקים על חנניא סוברים שודאי אין חוששין לזרע האב, ולכן התירו לשחטן יחד אפילו לכתחילה, ואין הלכה כמותם.

ורבינו תם [הובא בתוס' ד"ה עייל] כתב שרבנן החולקים על חנניא סוברים כרב יהודה שאין חוששין לזרע האב, וגם הם מודים כי כיון שהוא רק ספק מודים שאסור לשחטן יחד, ולא נחלקו אלא לענין ללקות עליו.

ודעת הרמב"ן שאמנם רבנן החולקים על חנניא סוברים כרבי יהודה, אך לגבי אותו ואת בנו פשיטא להם שאין חוששין לזרע האב ומותר לשחטן יחד, וכל הספק הוא רק לגבי כלאים ושאר דינים, והנידון הוא אם דינם נלמד מדין